2018

M.A.

Part–II Examination

SANSKRIT

PAPER—VII

Full Marks : 100

Time : 4 Hours

The figures in the right-hand margin indicate full marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

Illustrate the answers wherever necessary.

First half – 60 Marks

1. स्वाधीनतोत्तरकालिके वंगीयसंस्कृतसाहित्ये श्रीजीवन्यायतीर्थस्य अवदानं प्रस्तूयताम्। 12

अथवा

आधुनिकवंगीयसंस्कृतसाहित्ये विरचितानां महाकाव्यानां संक्षिप्तपरिचयो देयः।

(Turn Over)

2. अधोलिखितेषु ग्रन्थेषु कयोश्चिद्द्वयोः समीक्षा काणीया – 4×2

(क) राजनीतिलीलामृतम्।

(ख) अथ किम्।

(ग) चाणक्यविजयम्।

(घ) धरित्रीपति निर्वाचनम्।

3. गौतमबुद्धस्य आविर्माविकाले प्रकृत्याः कीदृशो शोभा समुदिता ? बुद्धचरितमहाकाव्यानुसारमुपस्थाप्यताम्। 14

अथवा

बुद्धचरितमहाकाव्यमवलम्ब्य अश्वघोषस्य कवित्वं दार्शनिकत्व दक्षत्वं च विचार्यताम्।

4. अधोलिखितयोः श्लोकयोः कस्यचिदेकस्य सप्रसङ्गं व्याख्या काय्यी। 6

(क) सा लुम्बिनी नाम्नि बने मनोजे ध्यानप्रदे देकानादनू।
वासेच्छया प्राह प्रति प्रतीति सत्त्वानिमं दोरदमाममन्ति।।

(ख) यस्य प्रसूतौ गिरिराजकीला वाताहता नौरिव मूश्चचाल।
सचन्दना चोव्यलपद्ममभी पपात वृरिर्गगनादनभ्रात्।।

5. महाकाव्यस्य लक्षणमधिकृत्य रघुवंशमहाकाव्यस्य समीक्षा कार्या। 14

अथवा

रघुवंशप्रथमसर्गास्याधारेण वसिष्ठाश्रमं प्रति गमनवेलायां राज्ञा दिलीपेन दृष्टं प्राकृतिकं परिवेशं वर्णयत।

6. अधोलिखितेयोः श्लोकयोः कस्यचिदेकस्य सप्रसङ्गं व्याख्या कार्या -- 6

(क) 'अथवा कृतवाग्द्वारे वंशेऽस्मिन् पूर्वसुरिभिः।
मणौ वज्रसमुत्कीर्णे सूत्रस्येवास्ति मे मतिः।।'

(ख) 'शैश्वेऽभ्यस्तविद्यानां यौवने विषयैर्षिणाम्।
वार्द्धके मुनिवृत्तीनां योमेनान्ते तनुत्यजाम्।।'

Second Half – 40 Marks

1. 'कारूण्यं भवभूतिरेव तनुते' – इति समीक्ष्यता। 14

अथवा

भवभूतिना प्रणीतस्य 'उत्तररामचरितम्' इति नाटकस्य प्रथमाङ्के उपस्थापितस्य चित्रदर्शनस्य नाटकीयतात्पर्यमालोच्यताम्।

2 संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च सप्रसङ्गं व्याख्यायताम् – 6

सर्वथा व्यवहर्तव्यं कुतो ह्यवचनीयता।
यथा स्त्रीणां तथा वाचां साधुत्वे दुर्जनो जनः।।

अथवा

वितरति गुरुः प्राज्ञे विद्यां यथैव तथा जडे
न तु खलु तयोर्ज्ञाने शक्तिं करोत्यपहन्ति वा।
भवति हि पुनर्भुयान्भेदः फलं प्रति तद्यथा
प्रभवति शुचिर्बिम्बग्राहे मणिर्न मृदादयः।।

3 पञ्चाननतर्करत्नविरचितस्य अरमङ्गलनाटकस्य समालोचनमूलकं समीक्षणं कर्त्तव्यम्। 14

अथवा

अमरमङ्गलनाटकानुसारं राज्ञः अमरसिंहस्य चारित्रिकं वैशिष्टयमुपवर्ण्यताम्।

4 संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च सप्रसङ्गं व्याख्यायताम् -- 6

आजीवनं भवदुपासनमेव धर्म-
स्त्वद्गौरवाय मरणञ्च सुखं यदीयम्
तेषां त्वदभ्युदय-दर्शन-वञ्चितानां
मातर्दयस्व तनुजेषु भव प्रसन्ना।।

अथवा

गुणवानिति कः शत्रुं बलवान् समुपेक्षते।
द्विजराजोऽयमिति किं राहुर्न ग्रसते विधुम्।।